

**ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

Хот байгуулалтын тухай хуулийг анх 1998 онд баталсан бөгөөд хот байгуулалтын салбарын хөгжлийн чиг хандлагад үүссэн цаг үеийн шаардлагаар уг хуулийг 2008 онд шинэчлэн найруулж, нийт 8 удаа нэмэлт, өөрчлөлт оруулжээ.

Энэ хууль хэдийгээр тухайн цаг үеийн хөгжлийн шаардлагыг хангаж байсан боловч өнөөгийн нийгмийн хөгжилд нийцэхгүй, хэрэгцээ, шаардлагыг тэр бүр хангахгүй болжээ.

Хууль зүй, дотоод хэргийн яамнаас зохион байгуулсан Хот байгуулалтын тухай хуулийг бусад хууль тогтоомж, эрх зүйн акттай уялдуулах ажлын хүрээнд уг хуулийн хийдэл, давхардал, зөрчлийн судалгаа хийгдэж, уг хуультай холбоотой нийт 56 давхардал, хийдэл, зөрчил байна гэсэн дүгнэлт гарсан байна.

Сүүлийн 20 гаруй жил хотжих үйл явц эрчимтэй явагдаж, хөдөөнөөс хот, суурин газрыг чиглэсэн хүн амын шилжилт хөдөлгөөний нөлөөгөөр хотжилтын түвшин хурдацтай нэмэгдэж, улмаар 67.6 хувьд хүрээд байна. Тухайлбал, нийслэл, бүсийн тулгуур төв болон аймгийн төв болох 23 хотод манай улсын нийт хүн амын 60 гаруй хувь нь оршин сууж, ажил, хөдөлмөр, бизнесийн үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа. Үүнээс зөвхөн Улаанбаатар хотод оршин суугчдын тоо 1 сая 800 мянгад хүрч, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын 70 орчим хувь нь байршиж, дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 60 гаруй хувийг үйлдвэрлэж байна. Мөн Дархан, Эрдэнэт, Чойбалсан зэрэг томоохон хотын хүн ам, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний төвлөрлийн улмаас дэд бүтэц, боловсрол, эрүүл мэнд зэрэг иргэдэд хүргэх төрийн үйлчилгээний даац хэтэрч, хүртээмж хүрэлцэхгүй байгаагаас нийгэм, эдийн засгийн олон асуудал тулгамдаад байна.

Иймээс төвлөрлийг сааруулахын тулд орон нутгийн зэрэглэлтэй хот, дагуул хотуудыг дэмжин байгуулах замаар хүн амын тогтвортой хөгжил бүхий нутагшилт, суурьшлын бодлогыг шинээр боловсруулан хэрэгжүүлэх шаардлага бий болсон.

Монгол Улсын Их Хурлаас баталсан “Алсын хараа-2050”, Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан бүс нутагт амьдрахад таатай нөхцөлийг бий болгох, хот, хөдөөгийн тэнцвэрийг хангах бүсчилсэн хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлж, иргэдэд таатай, эрүүл, аюулгүй, байгаль орчинд ээлтэй дэд

бүтэц бүхий хотуудыг хөгжүүлэх зорилго бүхий Улаанбаатар хот-"20 минутын хот" стандарт, "Шинэ сэргэлтийн бодлого"-ын Хот хөдөөгийн сэргэлтийн хүрээнд Улаанбаатар хотын төвлөрлийг сааруулах, дагуул хот, шинэ суурьшлын бүс байгуулах зорилт тусгагдсаны дагуу Хөшигийн хөндийн шинэ суурьшлын бүс, Орхоны хөндийд хот байгуулах зэрэг ажлуудыг эхлүүлээд байна.

Иймээс хот төлөвлөлт, барилгажилт, газар олголтын талаар гарч байгаа зөрчлийг арилгах, иргэдийг эрүүл, аюулгүй, таатай орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор хот, суурин газарт хотхоны төлөвлөлтийг хийхдээ эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжийг оновчтой тооцож төлөвлөхөд чиглэсэн эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох шаардлага үүсэж байна.

Мөн түүнчлэн хот байгуулалтын үйл ажиллагаанд оролцогч болон хот төлөвлөлтийг хэрэгжүүлэгчийн эрх, үүрэг, хот байгуулалтын мэргэжлийн байгууллагын үүрэг хариуцлага тодорхой болгох, хот, суурин газрын төлөвлөлт, хэрэгжилтийг хангахтай холбоотой харилцааг зохицуулахаар уг хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төсөл 3 зүйлтэй бөгөөд хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөлтөд тавигдах тусгай шаардлагад оршин суугчдын тоотой харилцан хамааралтайгаар хүртээмжтэй байдлаар төлөвлөх буюу 250 хүртэлх өрх тутамд нэгээс доошгүй цэцэрлэг, 1000 хүртэлх өрх тутамд нэгээс доошгүй төрийн өмчит сургуулийг төлөвлөж тооцох батлах, түүний хэрэгжилтийг хангаж, тайлагнадаг байх, батлагдсан төлөвлөлтийг зөрчиж барилга барих зөвшөөрөл шинээр олгосон тохиолдолд хүлээлгэх хариуцлагыг тодорхой болгох зохицуулалтыг тусгалаа.

Гурав.Хуулийн төслийн батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 2 дахь заалтад "Эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах .. эрхтэй.", мөн зүйлийн 7 дахь заалтад "сурч боловсрох эрхтэй. ..." гэсэн иргэний үндсэн эрх хангагдана.

Хот байгуулалтын асуудлаар төрөөс баримталж буй бодлогыг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн хууль, эрх зүйн таатай орчин бий болно.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, түүнийг сайжруулах зорилгоор цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн талаар.

Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуульд нийцэж байгаа бөгөөд уг хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Барилгын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хот, суурин газрын дахин хөгжүүлэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Хот, тосгоны эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах

тухай, Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төслүүдийг боловсруулна.

ХУУЛЬ САНААЧЛАГЧ

ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

*Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт
оруулах тухай хуулийн төслийн талаар*

Монгол Улсын Их Хурлаас баталсан “Алсын хараа-2050”, “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын Хот хөдөөгийн сэргэлтийн хүрээнд шинэ суурьшлын бүс байгуулах хот төлөвлөлт хийхдээ иргэдийн эрүүл, аюулгүй, таатай орчинд амьдрах эрхийг хангах, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжтэй, зөв оновчтой тооцож төлөвлөх, түүнд хяналт тавих эрх зүйн орчныг шинэчлэн бүрдүүлэх зорилгоор Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Хот байгуулалтын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1, 9 дүгээр зүйлийн 9.1.4 дэх заалтад өөрчлөлт оруулан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа хуульд заасан шаардлагад зайлшгүй нийцүүлэх зохицуулалтыг тусгаснаар аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал нь хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг батлахдаа хуульд заасан шаардлагад нийцсэн эсэхэд хяналт тавьж, батлах эрх зүйн зохицуулалтыг тодорхой болгоно.

Мөн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга батлагдсан төлөвлөгөөг үндэслэн газар олгохдоо түүнд хяналт тавих, мөн газар олголт нь батлагдсан төлөвлөгөөнд нийцсэн эсэх асуудлаар тайлагнах үүргийг хэрэгжүүлэхийг мөн хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.1 дэх заалтад нэмэлт оруулахаар тусгалаа.

Уг хуулийн төсөл батлагдсанаар хот байгуулалтын үйл ажиллагаанд оролцогч болон хот төлөвлөлтийг хэрэгжүүлэгчийн эрх, үүрэг, хот байгуулалтын мэргэжлийн байгууллагын үүрэг хариуцлага тодорхой болно.

Аймаг, нийслэлийн хот, суурин газрын төлөвлөлтөд, суурьшлын бүсийг төлөвлөхдөө нэн тэргүүний ээлжид хүүхдийн суралцах цэцэрлэг, сургуулийн хүртээмжийг 250 өрх бүрд 1 цэцэрлэг, 1000 өрх бүрд 1 төрийн өмчийн сургууль байхаар тооцдог болно.

Иймд хуулийн төслийг боловсруулахдаа Үндэсний статистикийн хорооноос Улаанбаатар хотын нийт өрх, түүнд ногдох хүүхдийн дундаж үзүүлэлтийн талаарх статистик тоонд мэдээллийг авсан бөгөөд 18 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн дундаж тоо нь 2662, харин 6 хүртэлх насны хүүхэдтэй 1000 өрхөд ногдох хүүхдийн тоо 1607 байна. Үндэсний статистикийн хорооноос авсан энэхүү судалгааг дүүрэг тус бүрээр харьцуулан авч үзсэний үндсэн дээр цэцэрлэг, сургуулийн хүртээмжийг оновчтой төлөвлөх эрх зүйн орчныг тусгалаа.

Монгол Улсын Их Хурлаас баталсан “Алсын хараа-2050”, Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан бүс нутагт амьдрахад таатай нөхцөлийг бий болгох, хот, хөдөөгийн тэнцвэрийг хангах бүсчилсэн хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлж, иргэдэд таатай, эрүүл, аюулгүй, байгаль орчинд ээлтэй, нийгмийн болон инженерийн дэд бүтэц бүхий хотууд бий болно.

Улаанбаатар хотод сүүлийн жилүүдэд хот төлөвлөлтийн стандартад нийцэхгүй зөвхөн ашгийн төлөө арилжааны барилгууд ихээр баригдаж тухайн орон сууцанд амьдарч буй иргэдийн эрх ашиг хөндөгдөж, бага насны хүүхдүүдийн сурах эрх хязгаарлагдаж сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжгүйгээс хол газарт суралцах, хүүхдүүдийг сургууль, цэцэрлэгт зөөвөрлөх асуудал залуу гэр бүлүүдийн хөдөлмөрийн бүтээмжид сэргөөр нөлөөлөх, мөн хүүхдүүдийн хол газар зорчилт нь автозамын түгжрэлд голлох нөлөөг үзүүлж байгаа асуудал шийдэгдэх нөхцөл бүрдэнэ.

---oOo---

ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

*Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт
оруулах тухай хуулийн төслийн талаар*

Хот байгуулалтын тухай хуулийг анх 1998 онд баталсан бөгөөд хот байгуулалтын салбарын хөгжлийн чиг хандлагад үүссэн цаг үеийн шаардлагаар уг хуулийг 2008 онд шинэчлэн найруулж, нийт 8 удаа нэмэлт, өөрчлөлт оруулжээ.

Монгол Улсын Их Хурлаас баталсан “Алсын хараа-2050”, “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын Хот хөдөөгийн сэргэлтийн хүрээнд шинэ суурьшлын бүс байгуулах хот төлөвлөлт хийхдээ иргэдийн эрүүл, аюулгүй, таатай орчинд амьдрах эрхийг хангах, эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжтэй, зөв оновчтой тооцож төлөвлөх, түүнд хяналт тавих эрх зүйн орчныг шинэчлэн бүрдүүлэх зорилгоор Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсрууллаа.

Хот байгуулалтын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1, 9 дүгээр зүйлийн 9.1.4 дэх заалтад өөрчлөлт оруулан хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа хуульд заасан шаардлагад зайлшгүй нийцүүлэх зохицуулалтыг тусгаснаар аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал нь хот, тосгоны ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөг батлахдаа хуульд заасан шаардлагад нийцсэн эсэхэд хяналт тавьж, батлах эрх зүйн зохицуулалтыг тодорхой болгоно.

Мөн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга батлагдсан төлөвлөгөөг үндэслэн газар олгохдоо түүнд хяналт тавих, мөн газар олголт нь батлагдсан төлөвлөгөөнд нийцсэн эсэх асуудлаар тайлагнах үүргийг хэрэгжүүлэхийг мөн хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.1 дэх заалтад нэмэлт оруулахаар тусгалаа.

Уг хуулийн төсөл батлагдсанаар хот байгуулалтын үйл ажиллагаанд оролцогч болон хот төлөвлөлтийг хэрэгжүүлэгчийн эрх, үүрэг, хот байгуулалтын мэргэжлийн байгууллагын үүрэг хариуцлага тодорхой болно.

Аймаг, нийслэлийн хот, суурин газрын төлөвлөлтөд, суурьшлын бүсийг төлөвлөхдөө нэн тэргүүний ээлжид хүүхдийн суралцах цэцэрлэг, сургуулийн хүртээмжийг 250 өрх бүрд 1 цэцэрлэг, 1000 өрх бүрд 1 төрийн өмчийн сургууль байхаар тооцдог болно.

Монгол Улсын Их Хурлаас баталсан “Алсын хараа-2050”, Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан бүс нутагт амьдрахад таатай нөхцөлийг бий болгох, хот, хөдөөгийн тэнцвэрийг хангах бүсчилсэн хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлж, иргэдэд таатай, эрүүл, аюулгүй, байгаль орчинд ээлтэй, нийгмийн болон инженерийн дэд бүтэц бүхий хотууд бий болно.

Улаанбаатар хотод сүүлийн жилүүдэд хот төлөвлөлтийн стандартад нийцэхгүй зөвхөн ашгийн төлөө арилжааны барилгууд ихээр баригдаж тухайн орон сууцанд амьдарч буй иргэдийн эрх ашиг хөндөгдөж, бага насны хүүхдүүдийн сурах эрх хязгаарлагдаж сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжгүйгээс хол газарт суралцах,

хүүхдүүдийг сургууль, цэцэрлэгт зөөвөрлөх асуудал залуу гэр бүлүүдийн хөдөлмөрийн бүтээмжид сөргөөр нөлөөлөх, мөн хүүхдүүдийн хол газар зорчилт нь автозамын түгжрэлд голлох нөлөөг үзүүлж байгаа асуудал шийдэгдэх нөхцөл бүрдэнэ.

Хот байгуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон холбогдох бусад хуулийн төслийн талаар иргэд, олон нийтээс санал авахаар d.parliament.mn цахим хуудсанд байршуулсан, иргэд, олон нийтээс санал ирүүлээгүй болно.

---oOo---